

התקנה, שענין היו"ט שהוא סעודה ושמחה יהי' ג"כ בהלל והודאה, א"כ ראוי להלל ולהודות בסעודות. ולענין הלכה נראה לע"ד כיון שדעת הרמב"ם ומהרש"ל דהוי חיוב מדינא, ולא מצינו כנגדם אלא דעת מהר"ם, והאחרונים קבלו הדברים כדעת הרמב"ם, ולשון הגמ' ומג"ת מסייע לו, ומנהג אבותינו מעולם הי' להרבות בסעודה, א"כ הוי כקבלה בחובה כדעת הרמב"ם, ע"כ איני מוצא מקום למנע מקביעות שמחה בחנוכה.

בתשבות ודאי ה"ז משובח א"כ גורמת הסעודה למצוה שבענינה, אבל סתם סעודות הרשות שאין יחס לשירות ותשבות אל תכלית קביעותן איך יהיו למצוה עי"ה, ומצות השירות היא בפ"ע, וחטא ריבוי סעודות מצד חמדת הבלי הזמן בפ"ע עומד. אמנם כ"ז אנו צריכים בחנוכה לרבוותא דס"ל שלא נקבע ליו"ט, אבל דעת הרמב"ם שהם ימי שמחה, וכ"ד מהרש"ל ביש"ש, וכ"מ במג"ת, ולפ"ז נראה שא"צ לשירות ותשבות לעשותן עי"ז סעודת מצוה. ומכ"מ י"ל דלשון הש"ס קבעום ימים טובים בהלל והודאה משמע שלכתחילה כך היתה

[\[אח"ח 1234567\]](#)

סימן תרעא

אין דרך כלל להניח נר של שימוש, א"כ יש היכר שאינו לשימוש, וי"ל גם לא יהנה כ"כ ממנה, א"כ עיקר הטעם כדי שידע שהדליק נר מצוה, וכיון שבבית בהכרח יכיר שיש נר מצוה בכה"ג א"צ נר אחר, ואפי' אם ממילא יהנה ממנה י"ל דתלוי בא"א ולא קא מכוי. ואפי' אם יש נר אחר י"ל דעכ"פ כיון דע"י הדפנות שלטא עיני' בהגג והגג מואר ע"י ו'הנר שהוא למעלה מכ', וי"ל דעכ"פ צריך שלא יהי' הגג רחוק למעלה מכ' מהנר, או אפי' רחוק הרבה עכ"פ כיון שאין האור כלה לגמרי כשמגבי' עיניו להציץ בגג וראה שמואר מהנר אע"ג דלא שלטא עיני' כ"כ בעצם הנר, ועי"ז ירגיש שיש נר וממילא יסתכל ויראה הנר בעצמו ג"כ. וי"ל עוד דהיכר של בני השוק אינם יודעים שכאן הדליק א' נר, ע"כ צריך שיהי' באופן שמעצמו יורגש, ולמעלה מכ' אינו מורגש מעצמו דרך העברה לבג"א שאין דרכם להתבונן, אבל בבית מסתמא ב"ב יודעים שהדליק ואיה הדליק, וזה החוש מעיד שע"י הצצה הנר נראה גם מרחוק, והכל לפי הנר, א"כ ממילא שלטא בי' עינא בפרסומא ניסא שלנו שאינו כ"א לבני ביתו. ע"כ צ"ע לענ"ד אם הדליק למעלה מכ' בבית ראוי לענ"ד שלא ידליק עוד בברכה, דיש פנים הנראים לדברי הר"י הלוי ז"ל, ובפרט כשתקרת הבית אינה רחוק הרבה ממקום הנר.

סעיף ו'. דעת מהר"י הלוי, שהובא בטור, דבבית כשר אפי' למעלה מכ', כדאמרי' גבי סוכה דאם דפנות מגיעות לסכך כשרה לטעמא דלא שלטא בה עינא. נלע"ד בביאורו שאין כונתו ללמוד מסוכה על עצם הענין אם שלטא עינא בבית, דזה פשוט לי' מסברא דאור הנר בבית אפי' למעלה מכ' עכ"פ מאיר הוא את חשכת הבית, וע"כ שלטא בה עינא, אלא מביא רא' מסוכה דאם הטעם משום שלטא עינא, היכא דיש דרך שע"ז שלטא בה עינא אינה פוסלת למעלה מכ', ה"נ בג"ח דאין טעם אחר לכו"ע כ"א דיהי' שלטא בה עינא ע"כ כשרה בבית, וי"ל דל"ש בפשיטות דשלטא בה עינא למעלה מכ' בבית כ"א כשאין נר אחר בבית, ואז לולא זה הנר שלמעלה מכ"ף הי' אפל, וע"י הנר הוא מואר, ועי"ז שלטא בה עינא. אמנם לכאורה זה א"א לומר, שהרי קי"ל כשמדליקו בפנים צריך נר אחר א"כ אין ניכר מה שאינו אפל, שהרי יש נר אחר, וצריך שלטא עינא בגוף הנר, ובזה אין זה סברא פשוטה לחלק בין בית לחוק. אמנם י"ל דזה תלוי אם גרסי' להשתמש לאורה, דבגמ' איתא להשתמש לאורה, והגר"א מחק אלו התיבות, וי"ל דתלוי אם הוא מצד איסור ההנאה בג"ח, א"כ י"ל אם אינו צריך שום שימוש כ"ז שהנרות דולקות א"צ נר אחר, או שהטעם משום דיהי' היכר שהוא למצוה, ובזה צריך נר אחר אפי' שא"צ שימוש. אמנם י"ל דלמעלה מכ'

סימן תרעג.

דמעיקרא הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי משום דמשיך נהורי' טפי, רק מדשמעה לדריב"ל מהדר אשמן זית משום דצליל נהורי', נראה שאין יתרון כלל בזה שבו נעשה הנס, מדלא אמר טעם זה, ובלא"ה הידור מצוה יש לו שורש בתורה, מזה אלי ואנוהו אתנאה לפניו במצות, וזה שבו נעשה הנס אין לו שורש.

סעיף א'. לענין הידור מצות נר חנוכה לכאורה נראה דיותר הדור נר שטערין משמן זית, שהרי בגמ' אמרי' בטעמא דשמן זית משום דצליל נהורי' טפי, ונר שטערין צלול יותר משמן זית. ולכאורה האי טעמא שכתבו הפוסקים משום דבשמן זית נעשה המצוה אין לו זכר בגמ', ואדרבא מדקאמר

דאין צריך כזית מדינא דלא כתיב ב' אכילה, אלא כיון שמברכין על אכילת מרור, אין אכילה פחות מכזית, א"כ תזיק הברכה שתהי' המצוה כצורתה, ה"נ כיון שמברכין להדליק נר ש"ש תזיק הברכה שיהי' דוקא נר, ולכאורה צ"ע לפ"ז יפסל ג"כ נר של שבת באבוקה, (דוקא כשמדליק רק מדורות), וצ"ע לכאורה המטביל ידיו, שצריך לברך ל"א על נטילת ידים אע"ג דלא נטל, משום דכך הוא עיקר המצוה, וה"נ יברך על נר משום עיקר המצוה, ול"ק על הרא"ש במרור שאם יקיים המצוה בפחות מכזית אין מקום לאכילה כלל, וצ"ע.

ולענין נר הגאז והעלעקטרי שנתחדש בימינו, לכאורה נראה אע"ג דצליל נהורם טובא מ"מ אין לצאת בהם ידי מצוה, מפני שלא היו במציאות בעת תקנת חז"ל המצוה י"ל שלא נכנסו בכלל הגזרות שעליהם חלה התקנה, דוגמא לדבר מצאנו בגזירת כתמים דאזלינן בתר מאכולת שבימיהם, מפני שהיא גזירתם, ועוד העירני אחי רד"ב שי' מפני ששם נר לא יונח כ"א על פתילה ואבוקה הנתלה בה, והו"ל כמדורה שאין יוצאים בה מפני שאינה נקראת נר, ולפ"ז צ"ע ג"כ אנר שבת אם יוצאים בהם, אע"ג דטעמא מפני שלו' בית מ"מ כמו שכתב הרא"ש במרור

סימן תרפא.

רגל ע"כ, דמה בצע ברגלם, אלא רגל ישראל, י"ל דבמו"ש שכולם יוצאים מביהכ"נ בשעה שכבר נכנס איזה חלק מהלילה רגלם מצוי' עוד אח"כ איזה זמן, ע"כ ראוי להקדים מפני שהידורה עובר, ולא כן ה בדלה עד ג' בשבת זמנה.

וסברת הראב"ד, שביאר הט"ז מפני שכבר ברכו על הנר איך יברך אח"כ במה"א, צ"ע דהרי אין מברכין בורא מה"א על ג"ח מפני שאין גאותים לאורו, ואולי הראב"ד ס"ל לא יאותו ממש ע"כ מברכין על ג"ח, והירושלמי י"ל דס"ל יאותו ממש ע"כ אסר לברך על ג"ח, אע"ג דבירושלמי ברכות משמע דשיטתם דא"צ יאותו ממש מ"מ י"ל מ"ד הא ל"ק הא.

סעיף ב. בענין ג"ח והבדלה צ"ע כיון דמצד הדין השיעור עד כדי שתכלה רגל מן השוק,

והי' צריך להזהר בזה גם במו"ש ויתפלל באותה חצי שעה או יתפלל אח"כ וידליק קודם התפילה ע"י שיאמר המבדיל בין קודש לחול, דהא בין לר"י בין לרבנן בפרק תפלה"ש דבר שזמנו עובר קודם לתדיר, ע"כ מוסף קודם למנחה אם הי' זמנה עד שבע שעות, ורבנן לא פליגי כ"א מפני שזמנה כל היום, אבל כאן ודאי זמנו עובר, וא"כ בימי חז"ל, שהיו זהירים בשיעור כדי שתכלה רגל מן השוק ודאי הי' ג"ח קודם, ואנו למה נשנה מנהגם, ואע"פ שממילא כבר עבר זמן דכדי שתכלה רגמה"ש במו"ש, מ"מ י"ל דאין הכונה

סימן תרפו.

מיהו בפורים נחזי אנן שהרי הוא מורכב מיו"ט דד"ק ויו"ט דמגי"ת, כדאי' מגילה ד"ה דאמר רבא לא נצרכה אלא לאסור של זה בזה, א"כ עצם היום הוא מד"ק וא"צ חיזוק, אבל איסור של בני כרכים ב"ד ועירות בט"ו זה צריך חיזוק, אבל הרי בני כרכים ב"ד ועירות בט"ו אין להם שום מצוה, והוא כמו יו"ט דמגי"ת דעלמא וראוי להתבטל, נהי דעצם היו"ט אינו מתבטל משום שעכ"פ יש בו מצוה לבני ההוא יומא, ע"כ א"א לבטלו גם לשל זה בזה, אבל שלפניו, דמשום בני עירות שיש להם מצוה א"צ לאסור שלפניו, דהוי לדידהו יו"ט דד"ק דא"צ חיזוק, ונשאר לאסור רק משום כרכים, והם אין להם מצוה בו, בשלמא עצם היום נאסר ולא בטלה בו מגי"ת גם לכרכים, מפני שי"ב מצוה בעירות, אבל לשלפניו אין נקום כלל לאסור.

ובפשוטו ג"כ ניחא דפי' רש"י דמפרסמא ניסא והחזיקו בו ישראל, והנה אם נאמר שטעם זה מספיק

סעיף א. בחנוכה ופורים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם, וכ' מג"א סק"א וב"ח כתב דבחנוכה אסור להתענות לפניו, והנה בהיתר תענית של לפני פורים רבו הדיעות, והר"ז"ה כתב דפורים הוי דברי קבלה וא"צ חיזוק ע"כ לפניו אינו אסור כלל, אמנם הר"ן הקשה בפ"ב דתענית מהא דאמרי' שם בירושלמי על יום ניקנור לית הוא אסור, ש"מ דאסור לפניו, ובאמת י"ל דירושלמי קאי על קודם ביטול מגי"ת, אבל כיון שבטלה מגי"ת י"ל דבטל לפניהם, וי"ל עוד שהרי בטעמא דלא בטלה מגי"ת בחנוכה אמרי' ר"ה די"ח משום דאית בה מצוה ומיפרסם ניסא, י"ל דבעי' ב' ענינים המצוה ופרסום הנס שנקבע זה היום יו"ט מתוך הנס, כמו שפירש"י שהחזיקו בו ישראל כשל תורה, והנה אע"ג דהמצוה אינה נוהגת כ"א בעצם היום מ"מ שפיר מסתבר כיון דלא בטלה התקנה קיימא במלתא להצריכה חיזוק ג"כ, והדעת נוהג ששכשיו שכל מגי"ת בטלה צריך חיזוק יותר,